

« zurück blättern vor »

TRET subst. m. (f.), ab 1549; auch *treta*, *treter*, *tryt*. **1** ‘Gehen, Schreiten, Gang, Schritt’ – ‘stąpienie, kroczenie, krok, chód’: 1549 RejKup Y, SPXVI *Pufcz nas nawos [lege: na woz] starem tretem*. o 1560 RejWiz 188, SPXVI *Możesz fie w tym obaczyć y s tych swieckich tretow*. o 1595 KmitaSpit C5, SPXVI *Czynili zá Pigmeymi bárzo byfstre treti*. – SPXVI, L (zan.), SWIL (nieuż.), SW (stp.). **2** ‘Markt, Marktplatz’ – ‘targowisko’: 1550 LibMal 154v, SPXVI *skorzyszczili wkramye nad tretem stojącym [...] 2 waczky zamfchowe*. o 1564 Prot A2v, SPXVI *O was iáwnie gadáią y Báby ná Trećie*. o 1600 KlonWor 78, SPXVI *Vpátruie / gdzie pływze rękómá ná trećie Zydowin wsfárgány*. o 1632 Cn.Ad. 304, L *Wiedzą to i baby na trećie*. o 1644 Pim.Kam.95, L *Baiesz, by baba na trećie*. o Ende 17.Jh. DrobOpow 139, SP17 *kaze [...] Po trećie y ulicach wykrzykac woznemu Bando Swoie*. o (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.1 259 *Już treti y tandety, już obszedł i sklepy, Nie może takich znaleźć okularow ślepy*. o 1755–1756 Min.Ryt. 4 18, L *Smrodzie, wychowany na gnoiu, sptodzony na tryćie*. o 1776 Dudz. 64, L *Z tretu ta wieść*. o [LBel.] 1780 Włodek Sł, MAY *Tret – rynek, targowisko*. o [arch.] (1930–1931) 1939 Brück.Kult. II 69, DOR *Po rzeczy zbytkowne udawano się do miasta na targi i jarmarki albo na tret i do sukiennicy*. – SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR (daw.). **3** ‘Verwirrung, Aufruhr’ – ‘zamieszanie, hałas’: 1580 KochFr 40, SPXVI *Bo ledá co wyrudzi’fz [Boże, z niebą] / to my / iáko dzieći / W táki tréter / że zfobę wyniešiem y śmieći*. o (1633) 1639 Leg 142/25, SZLESTW *po wczorayfzym trećie y igrzyfku, / Przypátrzymy fię onemu ráno poboifku*. o 1690–1693 Chrośc.Fars. 110, L *O téy nie wie ieszcze trećie*. o 1781–1782 Pilch.Sen.List. 2 207, L o [LBel.] (†1731) 1745 Jabł.Buk. R 4 b, L *Nie był na takiey ieszcze Mars znać trećie, iak tu Polacy Turka częstuićie*. – L, SWIL (prze.), SW (stp.). **4** ‘Pfad, Weg, Trottoir, Durchgang Gasse, Gang’ – ‘ścieżka, droga, chodnik, trotuar, przejście, ganek’: (1590) 1754 A.Kchn.W. 279, L *Towarzysze z okrétu po drabinie wysadzq; siła ich od tretów na miałkość sfakali*. o 1706 Chrościń. Laurus A2r *Poydzieš między Rzymfkie Hippodromy W Olympiáckie zawody y treti*. o 1773 Hor. 2 14 Kniaz., L *Cnota niegodnym drzwi niebios zawiera, Sama się wázkim tam tretem przedziera*. o 1780 Zab. III/2 227, DOR *Okropne miast podpały, zgwałcone świątnice, pełne ciáł martwych treti, pełne krwie ulice*. o [LBel.] (†1812) 1953 Tremb.Polit. 127, DOR *Klemensa i Burgoina hakiem kat włóczył po trećie*. – CN, L (zan.), SWIL (nieuż.), SW, DOR (daw.). **5** ‘Flucht’ – ‘ucieczka’: 1690 Woyna Comp 155, PUZ o [LBel.] 1780 Włodek Sł, MAY – CN, TR (obs.). ◊ **Var:** *tret* subst. m., 1549 RejKup Y, SPXVI o [LBel.] (†1812) 1953 Tremb.Polit. 127, DOR o [arch.] (1930–1931) 1939 Brück.Kult. II 69, DOR – SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW,

DOR (daw.); *treta* subst. f., 1693 Chrość.Fars. 110, L ◦ [LBel.] (†1731) 1745 Jabł.Buk. R 4, L – L, SWIL, Sw (prze.); *treter* subst. m., 1584 KochFr 40, SPXVI ◦ [LBel.] 1781–1782 Pilch.Sen.List. 2 207, L – SPXVI, CN, TR (obs.), L, SWIL (prze.), Sw (stp.); *tryt* subst. m., [hapax] 1755–1756 Min.Ryt. 4 18, L – L (zan.), SWIL, Sw (stp.). ◊ **Etym:** nhd. *Tritt* subst. m., ‘Spur, Fährte, Schritt, Stufe’, GRI, nur für Inh. 1, 4. ◊ **Hom:** †*treta*, †*tryt*I, †*tryt*II. ◊ **Der:** *tretowy* adj., 1776 Dudz 64, MAY, zuerst geb. CN, nur für Inh. 2, 4. ❖ Inhalt 2 kann mit Inhalt 4 (‘Gasse, Durchgang’) zusammenhängen. Inhalt 3 kann eine metaphorische Verwendung von Inhalt 2 sein. Auffallend ist das Femininum, wohl nach dem festen Ausdruck *na trecie* (Inhalt 2). Zum Inhalt 4 zitiert MAŃKOWSKI 1972 aus der Zeit vor 1527 *chodniki zwane “trytami”*, jedoch ohne Quellenangabe.

« zurück blättern vor »